

IV. РЕЦЕНЗІЇ. ХРОНІКА

УДК 811.161.2'243

УКРАЇНСЬКОЮ ПРО КУЛЬТУРУ ДЛЯ ПОЛЯКІВ

Олександра Антонів

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства,
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001 Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: antoniv1@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0002-8114-2486>*

Проаналізовано підручник польських лінгводидактів для вивчення української мови як іноземної. Простежено структуру та змістове наповнення посібника, зацентовано на типах вправ для розвитку різних мовних та мовленнєвих компетенцій студентів.

Ключові слова: українська мова як іноземна, культура, переклад, практична стилістика.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ufl.2019.14.2737>

Підручник колег із кафедри україністики Варшавського університету Катажини Якубовської-Кравчик, Світлани Романюк та Марти Санєвської «Українською про культуру», опублікований у Варшаві 2018 року, продовжує низку публікацій міжкультурного діалогу в лінгводидактиці.

Поняття культури авторки трактують у широкому значенні слова, проте відходять від таких традиційних тем, як: українська вишивка, борщ, вареники. Саме такий підхід робить підручник цікавим для сприймання в іншомовній аудиторії.

Побіжний огляд назв розділів: *Квіткові мелодії, Сучасне мистецтво, Дизайнерський політ, Мистецькі варіації, Життєві історії, Різні обличчя любові, Жіночі долі, Берегиня vs Барбі, У декретну відпустку, Суперники та чемпіони, Роль четвертої влади, Еміграція – жіночого роду* – збуджує інтерес того, хто бере до рук книгу: тощо. А мотивація узяти до рук книгу для навчання – це вже велика частина успіху.

Можемо констатувати антропоцентричний підхід авторів, у центрі розгляду текстів яких такі відомі особистості минулого і сучасності, як : *Квітка Цісик, Христина Соловій, Андрій Єрмоленко, Євгенія Гапчинська, Надія Каламєєць, Христина Лукащук, Катерина Білокур, Іван Франко, Михайло Коцюбинський, Марія Приймаченко, Оксана Кісь, Остап Лозинський, Вахтанг Кіпіані, Анастасія Василік, Наталка Сняданко, Наталка Половинка та ін.* Прикметно, що у текстах згадано такі надбання сучасної української культури, як: *арт-майстерня «Треті півні», гурт «Dagadaga», Музей іграшок у Львові, театр «Слово і голос», бренд «Чичері».*

Підручник призначено для студентів високого рівня знань української мови, зокрема для студентів-філологів. Тож цілком виправданим є високий ступінь складності завдань. Автори, наприклад, пропонують вставити в тексті пропущені слова відповідно до змісту. Складність такого завдання зростає, оскільки слів для довідки нема і студенти змушені докладати немалих зусиль, щоби зрозуміти контекст і підтекст.

Автори підручника подають навчальний матеріал на основі текстів, що суголосно сучасним тенденціям лінгводидактики. Цікавим є жанрове розмаїття текстів, які пропонують створити / розглянути: *публіцистична стаття, пісня, інтерв'ю, лист, нотатки, запрошення, рецензія, уривки повісті, бібліографія, твір-роздум*. Як бачимо, автори звертають увагу на стилістичні відмінності різних функціональних стилів української мови: офіційно-ділового, художнього, публіцистичного, розмовного та наукового, так що практична стилістика надзвичайно добре репрезентована на сторінках посібника.

Значний досвід колег у роботі з польськомовною аудиторією дав змогу підібрати для перекладу найскладніші уривки / фрази / сталі конструкції, причому знову ж цей переклад не відірваний від контексту (фразовий чи лексичний), а є перекладом уривку / фрази певного цілісного тексту. Автори пропонують роботи переклад як з української на польську, так і з польської на українську. Деколи завдання ускладнене стилем, наприклад перекласти польською мовою слова пісні *Кохання*, яку виконувала Квітка Цісик. Авторки скрупульозно дотримуються авторського права і вказують покликання на матеріали, за якими формували завдання для роботи в іншомовній аудиторії, проте на с. 17 (згадана пісня *Кохання*) не вказано авторів слів і музики (поет Петро Запотічний, композитор Ігор Білозір). В іноземного студента може скластися хибне враження, що автором пісні є сама Квітка Цісик.

Вправи для вдосконалення мовної компетенції з лексики включають завдання на добір синонімів (на рівні окремих лексем і фразеологічних зворотів), антонімів, пошук архаїзмів, діалектизмів, іншомовних слів загалом і полонізмів зокрема. Цілком виправданим й актуальним у наш час для студентів-філологів є завдання замінити запозичені лексеми їхніми українськими відповідниками. Для виконання цих завдань добре було б порадити студентам скористатися певними опублікованими словниками або перевіреними Інтернет-джерелами.

Досить великим за обсягом є блок завдань з орфографії: правопис слів разом, окремо, через дефіс, правопис апострофа, м'якого знака, подвоєння –нн-, правопис г / ґ, ґ / х. Часто дотримання орфографічних норм межує з граматичними, наприклад дописати закінчення а / я у родовому відмінку однини іменників чоловічого роду, записати цифри словами, дописати форми давального відмінка.

На рівні словотвору автори пропонують перевірити студентам свої знання й утворити від поданих іменників здрібнілу форму (с. 206), від іменників – прикметники з різними суфіксами. В останньому завданні йдеться уже, очевидно, про добре знання паронімів в українській мові. Варто дуже уважно добирати приклади іменників для таких завдань з огляду на те, яка була твірна основа (наприклад іменник *адекватність* утворено суфіксальним способом від прикметника *адекватний*, а не навпаки), твірними основами для прикметників *колективний* і *колективістський* слугують різні іменники *колектив* і *колективіст* тощо.

Цікавим з погляду дидактики є завдання виправити в тексті помилки. Відомо, що методично правильно не давати студентам під час вивчення мови таких завдань, щоб не заплутувати їх. Проте для філологів-україністів високого рівня знань ці завдання просто необхідні, адже в майбутньому вони будуть самі редагувати тексти, працюючи з певними документами в різних сферах життя. Тому завдання «Відредагуйте речення» – своєрідний синтез набутих знань – уміти застосувати засвоєні мовні навички на практиці.

Завдання з пунктуації (розставити у тексті розділові знаки) також сприятимуть росту професійності студента-філолога.

Автори «зачепили» майже усі мовні компетенції. Хотілося б, можливо, трохи спростити завдання або додати до підручника довідкові матеріали, адже завдання із синтаксису – об'єднати прості речення в складні різних типів – вимагає насамперед пригадати, які ж типи складних речень є в українській мові, сполучники, які використовують у сполучникових сурядних чи підрядних реченнях. Таке завдання складне для носія мови, не те що для студента-іноземця.

Розуміючи, що надворі XXI століття і роль викладача лише скеровувати студента у правильне русло, а не намагатися дати весь матеріал, колеги відсилають своїх студентів до пошукової роботи в мережі Інтернет: наприклад, знайдіть інформацію про Музей еміграції і проект «Вигнанці» (с.229).

Підсумовуючи огляд підручника «Українською про культуру» (Варшава, 2018), хочемо відзначити, що автори творчо підійшли до укладання матеріалу, завдання стосуються усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, говоріння, письма, торкаються узагальнень на усіх рівнях вироблення мовної і мовленнєвої компетенції, комунікативно спрямовані.

Дидактичні матеріали такого рівня складності дуже потрібні в сучасній українській лінгводидактиці. І форма, і зміст, і ілюстративний матеріал (*авторські світлини з вистав, світлини людей, муралів, ікон, картин, колекції одягу*) дуже добре створюють цілісну цікаву, методично грамотно укладену дидактичну працю, яку, сподіваємося, гідно оцінять, як студенти, так і колеги по фаху.

*Стаття надійшла до редакції 16.04.2019
прийнята до друку 14.05.2019*

UKRAINIAN CULTURE FOR POLES IN UKRAINIAN LANGUAGE

Oleksandra Antoniv

*Lviv Ivan Franko National University
Department of Ukrainian Applied Linguistics
1 Universitetska St., room 233, 79001 Lviv, Ukraine
phone: (032) 239 43 55
e-mail: antonivl@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0002-8114-2486>*

The textbook of Polish authors for study Ukrainian as a foreign language is analyzed. Trace the structure and content of the manual, focused on types of exercises for the development of various language and speech competencies of students.

Key words: Ukrainian as a foreign language, culture, translation, practical stylistics